

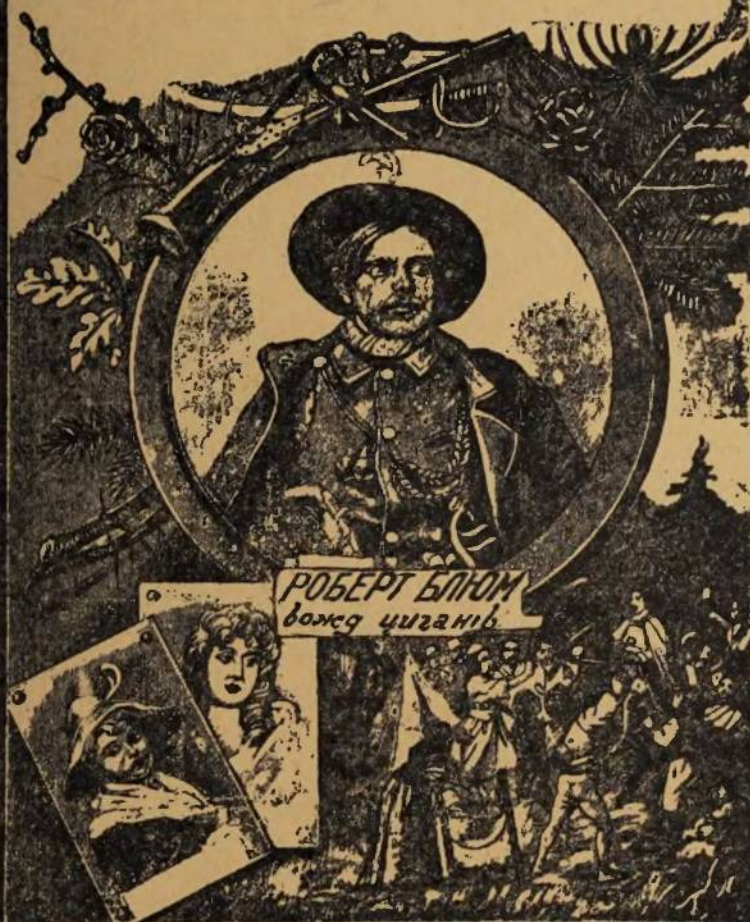
СШИТОК 7

Ціна 15ц. 10 за \$1.25

ДО НАБУТЯ У ВСІХ КНИГАРНЯХ

ПІРВАНЕ ДИТЯ

Роберт Блюм





— Втікайте, пані — граф зі слугами шукають за вами!

Тремтячою рукою вхопила циганку за рамя а сльози струмочком потекли по її лиці. Циганка мовчки допомгла їй встати; зручно підтримувала непевку своіх сил графиню і повільно, ступінь за ступенем, посунули ся в напрямі печери. Графиня була зовсім обезсиленою, але страх перед чоловіком, що в такий підлий спосіб хотів позбавити її життя, підтримував останки її сил.

Коли вже наближали ся до печери, виринула перед ними з темноти якась росла стать.

— Льоля, се ти?

— Так, Урако — я шукала за вами, чому...

Урвала дальшу мову, бо добачила при боці Ураки якусь чужу жінчину.

— Поможі мені увести її до печери! — промовила Урака задиханим голосом. Льоля мовчки піддержала під рамя умліваючу графиню. Коли увели її в печеру, вичерпана з сил графиня опустилась на землю. Урака похилилась над ньою, і підсунула хустку під її голову і старанно положила на твердій землі. Льоля цікавим поглядом вдивляла ся в лице графині. Потім, приступивши скоро до Ураки, спитала:

— Що се за одна?

— Графиня Солмсберг! — тихим голосом відповіла Урака.

Льоля стрепенулась — в її очах блиснув чортівський вогонь — потім скоро подала ся в гллуб печери.

— Так се графиня? — думала, роз'ярена сим відкритем. — Межи ньою а Робертом мусять бути якісь зносини — Урака мусить знати про сю тайну — мушу й я про се дізнати ся!

О, мушу пимстити ся на ньому — на ньому і всіх тих, що близькі його серцю — вони всі за моім старанем мають погинути!

РОЗДІЛ XXIV.

НЕЗНАКОМИЙ СПАСИТЕЛЬ.

Вайтленд над ранком втік зі шпиталю. Перебігши кілька вулиць, він впав майже без пам'яті під брамою якоїсь лати. Лежав так із пів години, аж доки остаточно в ту сторону не зайшов старий Пенерт, що по цілонічній праці коло хорого, тепер вчасним ранком вертав домів на супочинок.

Він побачив лежачого під брамою без пам'яті молодого чоловіка. З природи вже доброго серця старець, підняв ч голову його голову і мовчки приглядався на його лице. Вайтленд звільна втворив очі. Глухий стогін болю добувся з його грудий, він оглянувся трівожно кругом себе а на лиці його відбився дивний страх.

— Ви певно хотіли дістатись до шпиталю — коли позволите, я вам поможу туди дістатись? — сказав Пенерт.

Молодий чоловік поблід і задрожав.

— Ні, ні — лиш не туди — кликнув тремтячим голосом — мушу втікати звідси, не хочу щоб тут мене бачили. Ах, Боже — так страшно болить. Поможіть мені, пане, не можу йти самий — але не ведіть мене до шпиталю!

Пенерт здивовано глядів на бліде лице хорого.

— Коли не до шпиталю — так кудиж? — сказав. — Там, після моєї думки, булоб вам найліпше, булаб й лікарська поміч і опіка.

— Ні, ні — там ні! — стогнав Вайтленд. — Коли не маєте для мене иншого місця, то оставте...

Пенерт надумався.

— Так, возьму вас до себе — там будете самі.

— Добре, добре — все мені одно деб то не було, щоб лиш не до шпиталю — кликнув Вайтленд, якого лице вкривилося з безмірного терпіння. — Поможіть мені встати, мушу втікати звідси чим скорше!

Пенерт ще хвилию стояв нерішучо на місці, але безгранична тривога, що малювалась на лиці молодого чоловіка викликала у нього милосерде, якому він не був в силі опертися.

— Отже ходіть, опріть ся на мойому рамени, заведу вас у свою хату! Але перед нами ще яких десять мінут дороги, че знаю стже, чи будете в силі її перебути.

— Мушу, мушу! — шепотів Вайтленд, з болю затискаючи зуби.

Оперши ся на рамени Пенерта, свобідним ходом пішов вперед. Внутрішній несупокій розбурхував приспані сили і він, завдяки рішучій волі, держав ся на ногах аж доки не дійшов до помешканя Пенерта.

Але там зараз впав, стогнути з болю.

Підчас коли Вайтленд під опікою розумного старця приходив поволи до здоровля, цирк Леопардого, котрий тимчасом переїс ся до міста Д..., кожної днини був по самі береги заповнений людьми.

Виступи донни Марії Дслети, стягали велику силу публики.

Ніхто, навіть товариші артистки не знали звідки вона прибула. В цирку являла ся кожного вечера, але завсїгди доперва тоді, коли представлене вже почало ся і лиш тільки скінчила свою продукцію, зникала в такий самий загадочний спосіб, як являла ся. Коли тільки явила ся на арені на свойому карому конику, стрічала її буря оплесків, а тоді видно було на владуванні личку прекрасної амазонки, як дуже почувала ся щасливою, коли публика витала її оплесками.

Особливо офіцири були дуже заняті прекрасною амазонкою, котра своїми виступами зіснула „королеву пантер” зовсім на друге місце.

Надармо старали ся з нею запізнати, виягнути її в своє товариство — що вечера приносили до гардероби улюбленої амазонки прекрасні китиці цвітів і пахущі листи, але і се не увінчало ся ніяким успіхом — донна зникла завсїгди, нім ще представлене дійшло до кінця. Ніщо не могло її зробити більш загадковою, розбудити більшої цікавості, як власне ся неясність, що її окружала. Зі всіх сторін закидувано Леопардого запитами про ту прекрасну дівчину, всі хотіли знати, що вона за одна і звідки прибула — але на все одинокою відповідю було здвигнене рамен і загадочний усміх.

Тепер Елена осягнула те, що хотіла. Тріумфами тим

вдоволяла ся до переситу, бо тепер вона не потребувала ділити ся ними з Ільоною, вони тепер зовсім належали до ньої. Тепер жите її мало якусь ціль, якусь принаду!...

Що правда, мусіла заховувати як найбільшу осторожність. Щоб не збудити підозріння в князеви, після чаю все бимавляла ся умученем і відходила до своєї кімнати.

З початку князь не дуже то рад був із сього, але Елена була твердою на всі його просьби, щоб довше із ним оставала, і він остаточно мусів із тим погодити ся. Його вдоволяло найбільше се, що Елена зовсім усунула ся від товариського жита, а і він рідко коли бачив у себе гостей, отже міг тепер зажити вигідного супкоюю аж до несхочу.

Елена приймила собі за покоївку бліду дівчину, що була її зовсім відданою.

Ліна, так називала ся дівчина, мусіла оставати в кімнаті княжни, коли та вибирала ся до цирку, щоб не допустити до відкриття її неприсутности. В інших справах також уживала помочі дівчини, в котрої мовчанку купувала подарунками і грішми.

Була приготована на се, що будуть її слідити, тому заховувала як найбільшу осторожність і потрафила так зникати з цирку, що ніхто не міг відкрити коли виходила. Вийшовши з цирку, поспішала до хати при одній з поблизьких вулиць, де Леопарді винаймив для ньої кімнату. Там перебирала ся і задньою фірткою, так що ніхто її не бачив, опускала дім й вертала до замку.

В такий спосіб уникала тих, що її слідили. До тої хати, де мешкала, нераз її сліджено і відпроваджувано, дальше ніколи. Леопарді перестерігав тайну, яку остаточно й сямий не знав. І йому дотепер ще не вдало ся розпізнати тайни, що окружала Елену, однак він про се не дуже то дбав, бо йому зовсім байдужим було, що вона робить у приватному житю.

Одного вечера, коли Елена була в кімнаті директора, щоб із ним обговорити нову продукцію, застукав хтось тихенько у двері і нім ще Елена змогла сховати ся, до кімнати увійшов ставний і дуже блідий молодець.

Елена крикнула — бо пізнала його — се був Вайтленд.

— Ради Бога, Вайтленд, як же ви виглядаєте? — кликнув директор до прибувшого. — Воскресли із мертвих?... Знаєте, ми всі думали про вас як про помершого, бо не

стало по вас й сліду від хвилі, як втікли зі шпиталю.

На лице Вайтленда виступила сумна усмішка, коли витягнув руку до директора на повітане.

Потім глянув допитливо на Єлену.

— Певно товаришка, чи не правда? Здавало ся мені, що пані, мене півнали, коли я увійшов, хотяй я ніяк не можу собі вас пригадати...

Єлена вже здобула рівновагу.

— Ні, ні — кликнула, усміхнувши ся зовсім свобідно, — я вас не знаю, ви досить подібні до мого знакомого і тому я помилилась!

Коли директор залізнав його з княжною, Вайтленд почав розмову з директором, в часі якої кілька разів переносив свій погляд на дівчину. Її черти були йому дуже знакомі — але тамта, що він її знав, мала темне волосе і була чорняксто.

Єлена хотіла якось усунути ся з кімнати, бо її стало нємילו; під впливом частих поглядів Вайтленда.

Тепер пригадали ся ті часи, коли вона разом з Ільоною виступала в цирку. Хто знає чи також сестра колись не явить ся так несподівано, як отсе Вайтленд!... На саму згадку про се охопив її страх великий і, немов гнана марою пімсти, нагло вибігла з цирку в темряву ночі...

В кілька днів пізнійше циркові оголошеня рознесли скрізь вістку про виступ славного їздця, Вайтленда. Остаточо прийшов вечір першого виступу.

Леопарді розлукав найдивнійші вісти про молодого штукмайстра, котрого майже воскресив із мертвих, отже й зібрані видці прийняли його з як найбільшим зацікавленем.

Бліде його лице видавалось ще більш цікавим, і коли гнав конем по арені, зібрані що кілька хвиль витали його бурєю оплесків.

На горі, в першій ряді, сиділа молода й бліда але на причуд гарна дівчина, що з великим зацікавленем слідила високу стать молодого їздця.

Грудь її підносила ся і спадала дуже скоро, а час від часу сильний дроз потрясав її тілом. Побіч делікатної прекрасної дівчини сиділа старша вже жєнщина, але все ще принадна, хотяй черти її лица були острі і стропі.

Була вбрана в суконку з темного шовку а її очи також

слідили з великим зацікавленням молодого їздця.

— Знаєш що, Альфонс — звернула ся до стоячого позаду сина, молодця о блідім майже прозорім лици — лице того Вайтленда є мені дуже знакове.

Так молодець, як і дівчина здригнули ся на ті слова.

— Дійсно — відказав Альфонс — він дуже подібний до...

— До сто чортів — дійсно їде знаменито, я майже несподівав ся чогось подібного! — перервав собі знагла і похилив ся вперед, щоб ліпше побачити їздця.

Якраз тоді Вайтленд скінчив свою продукцію і видці плескали і викликували його по кілька разів. Підчас, коли кланяв ся на всі сторони, дякуючи за признане, його погляд опинив ся на гуртку людей в першім ряді. І лице його нараз поблідло, а рука, якою тримав поводи коня, задрожала і рванула так сильно, що аж кінь став дуба. Охкане да лось чути скрізь між людьми — але Вайтленд скоро опанував коня і сей, хрпаючи, вискочив з ним з арени. Зібрані довго ще оплескували і викликували штукмайстра. Одна лиш людина з великим трудом старала ся запанувати над зворушенням свого серця.

Коли Вайтленд увійшов в гардеробу, був блідий і тремтів цілим тілом так дуже, що аж мусів оперти ся об стіну. Його лице зраджувало великий біль і він ніяк не міг запанувати над своїм зворушенням.

— Ось, чого мені ще бракувало — майже вистогнав — і тут машу її бачити! Ах, як сильно ненавижду сьої зарозумілої женщины — а того Альфонса, того шубравця... Бідна, бідна, ти, Лукійко, як вони тебе мучать!

Але прийде ще день заплати — а тоді... нещасте для вас обоїх! Покутувати-мете страшно за се, що ви зробили! Ви, падлюки, в душі радієте з побіди — але стережіть ся, че радійте за скоро, я ще зможу попсувати ваші пляни тоді, коли найменше будете ся того сподівати!

Коли Вайтленд виступив в друге, лице його було вже зовсім супокійне і він покінчив свій виступ з великим поводженням. Раз тільки кинув скоро ненависний погляд на пишну паню, що з усміхом на устах перехилила ся через поруче.

Як відїїдлив з арени, знов залунали невмовкаючі опе

ски Тепер підняла ся бліда дівчина і тремтячи ціла похилила ся до старшої пані і сказала:

— Мені недобре мамо, — хочу піти додів!

Баронова Герварт поглянула знехотя на свою пасербицю.

— Вже тепер, Лукіє? Представлене ось незадовго скінчить ся, то підемо всі разом! — сказала з гнівом.

— Не можу довше всидіти — шепнула дівчина — я слаба...

— Але повозка приїде доперва за пів години! — відповіла баронова.

— Коли так, то піду пішки, мамо, розумієсь, коли ти на се дозволиш! — просила дівчина. — Може на чистім воздуху буде мені легше.

В тім Альфонс наблизив ся до ньої.

— То я відведу тебе, Лукіє! — сказав майже приказуючо.

— Дякую тобі, волію піти сама! — відказала дівчина.

Молодий чоловік аж позеленів зі злости, очи його блиснули злорадно. Також баронова, що почула ті слова, провела її гадючим поглядом. Холодно подала пасербиці руку на прощане.

Лукія скоренько вийшла з цирку. Глубоко відітхнула, коли знайшла ся на вулиці, і з очий її потекли сльози. Як нещасливою почувала себе, якою опущеною! Як щасливою була тоді, коли ще жила її рідна мамочка. Разом з сестрою Єленою переживала молоді літа дуже щасливо. Несподівано померла мати на хоробу серця. В рік пізнійше увійшла в їх хату чужа і дуже зарозуміла женщина враз зі своїм сином з першого супружества — і від тої днини пропав супський і щасте, від тої почала ся їх недоля.

Мачуха не зносила обох пасербиць, що були для ньої сіллю в оці. Своєю хитрістю та красою опанувала слабого духом і тілом барона Герварта так, що стала цілковитою, нічим не ограниченою панею замку.

Обі пасербиці мусіли зносити много прикростей, так зі сторони мачухи, як і її сина Альфонса. Особливо мачуха ненавиділа старшу сестру, Єлену, бо вона не була так лагідною і терпеливою, як Лукія і не принимала всього так тихо, як тамта.

Барон був дуже богатий, підчас коли його друга жінка

і її син не мали ніякого маєтку. Тому, що маєток був власністю помершої баронової, то по смерті остав до поділу між обі сестри.

Мачуха хотіла якимсь чином забрати маєток дівчат і тому рішила оженити сина з Єленою. Однак дівчина рішучо сьому оперла ся. Лукія бачила як її сестра цілими ночами плакала через мачуху і Альфонса. Ніщо не допомогло дівчатам, що потайки жаліли ся батькови — спараліжований і знищений на тілі і душі барон з жалем тільки гладив обі донечки по личку, але не був в силі змінити їх положеня.

Сестри взаємно любили себе, а спільне нещастє їх ще більше разом вязало. Але по якимсь часі Лукія добачила зміну в поступованю Єлени, котра передом з нічим не крилася перед ньюю, була зовсім отвертою, а тепер нараз стала боязливою і замкненою. Часто годинами цілими перебувала поза домом, не зраджуючи перед сестрою причини сього, а одної днини вона зовсім пропала. Сліду по ній нігде не остало, тож і ніхто не знав де її шукати.

Тоді то з жалю по страті сестри, Лукія попала в так сильну нервову хворобу, що лікарі вже були її зовсім опустили. Молода сила однак віднесла побіду над хворобою і вона поволи зовсім прийшла до здоровля. Всеж таки жаль за сестрою змінив її не до пізнаня: вона стала поважною і тихою і ніколи потім ніхто не бачив усміху на її блідім личку. Від того часу доглядала старого, спараліжованого батька з надзвичайною посвятою і ні на хвилю його не опускала.

Мачуха старалась дівчині як лише можливо найбільше докучати. Лукія страшно терпіла через всякі її забаганки і прямо не мала ні одної хвилі супокою. Але її тривога і терпіня ще збільшитись від хвилі, коли мачуха отверто заявила, що бажає щоб її синок оженив ся з її пасербницею.

Нещасна дівчина з обридженем відкинула ту пропозицію, бо не лиш ненавиділа його за те, що її докучав вічно — але знала також багато про його нечесне жите і за се прямо погорджувала ним.

І тепер, коли з поспіхом перебігала вулицями міста, роздумуючи про долю бідної від трох літ пропавшої сестрички, сльози струмочком спливали по її личку.

Чорна розпука ньюю заволоділа — Боже, які страшні

часи ще настануть, коли отверто буде мусіла поставити спір забагам мачухи. Тисячі способів ся ненависна жінка знайде, щоб ранили шляхотне серденько дівчини — буде її докучати, щоб дальший побут в родинній хаті її остогид : щоб змучена з розпуки приняла остаточно на себе накинени вязи і згодила ся вийти за ненависного Альфонса. Затремтіла цілим тілом, але зараз опісля випрямила ся.

— Ні, ні — шепотіли тремтячі уста — радше вмерти, як бути жінкою ненависного розпустника!

З тривоги перед тим, що її ждало, серце забило ся так сильно, що мусіла пристанути, щоб відіпхнути та успокоїти ся троха.

— Мій Боже — шепотіла з жалем великим — колиб я мала когось перед ким би я могла поскаржити ся й під чию опіку схоронити ся! Колиб я знала що Елена жиє ще і де перебуває, я-б сейчас пішла до ньої. Я воліла би зносити хочби й найбільше вбожество і недостатки, щоби лиш її мати при собі.

Але батько — й затремтіла вся з тривоги — він же бідний хорий, не має нікого, крім мене — коли його оставлю, хто заопікуєть ся ним? . . . Ні, ні, мушу лишитись, мушу його доглядати, бо коли й я відійду, напевно оставлять його в руках платних служальців!

Затиснула уста, гіркий вираз появил ся на блідому личку.

— Мушу остати при ньому — мушу — шепотіла — до перва тоді, коли Бог покличе його до себе, буду могла відшукати Еленку.

Була вже під брамою, потім дорогою висипаною дрібонькими камінцями пішла до вілі, подібної до замку, що була власністю її батька. Та лиш увійшла в ярко освітлені сіни, як почувла за собою знаний її хід — відвернулась і на своє немиле здивоване побачила Альфонса.

— Лукійко, чому ти пішла без мене? — спитав гнівним голосом — чому ти не приняла мойого товариства?

Не звертаючи уваги на її невдоволене, він взяв її під рамя. Дівчина мов оніміла з обуреня.

— Лукійко — говорив Альфонс дальше примилуючись до ньої — чого уникаєш мене? Тиж знаєш про се, як тебе люблю і що найщирішим бажанем наших родичів є бачити нас разом получених?

Дівчина вирвала ся йому з рук з тривожним криком і обридженем:

— Ні, ніколи на се не пристану! — Не люблю тебе і не можу стати твоєю жінкою, тому ліпше буде, коли вибеш собі з голови цілий сей плян!

Альфонс глянув на дівчину злим, палаючим поглядом, а коли вона подивилась в його зі злости аж викривлене лице, страх її охспив.

— Не хочеш, відпихаєш мене? — засміяв ся захриплим голосом. — Ба, моя кохана, се мене не відстрашить, й мимо того вважаю тебе своєю судженою і я певний, що й ти з часом на се пристанеш.

Дівчина крикнула з обурення. Вони стояли так в передсінку, проти себе, в неприязній поставі. Не запримітили однак, що крім них, ще хтось був там присутний і з укриття слїдив їх кожний рух. Обуренє на хвилю обезсилило дівчину, але зараз же вплинуло так, що з уляглої дотепер у всьому дівчини стала нараз відважна й отверта.

— Не думай, Альфонсе, що ви — себто ти і твоя мама — змусите мене віддати ся за тебе, я-б радше кинула ся в воду, як малаб так низько впасти, щоб стати жінкою чоловіка, для якого не можу мати ні дрібки пошани!

Крик гнїву вирвав оя крізь уста Альфонса.

— Думаєш, що не з'уміємо припнути твого упору? — насмішливо процїдив крізь зуби. — О, можеш бути певною, що знайдемо на се спосіб, щоб довести тебе до розуму.

Якаж ти гарна тепер, з твоїм гнївом, Лукіє, лиш цілуй і цілуй. Ходи, моя дорога, не будь така строга, чейже й так ти є моя — приступи, нехай тебе поцілую, нехай розпалю тебе своїм вогнем!

І нараз напрасно обняв її рукою. Лукія скрикнула галасно з перестраха і з ловною розпукою старата ся вирвати з його обнять — але надармо, бо Альфонс з пристрастю диккуна тиснув її до своїх грудий.

— Мушу тебе поцілувати, Лукіє — хочу сього — як твій суджений маю до сього право! — кликнув зі свіжо вибухаючою пристрастю — і пожилив ся, хтівши покрити блїде її личко поцілуями.

— Боже милосерний — ратуй мене!

Як же тривожно лунав сей крик! Натїв знеможена пе-

рехилила голову взад. Нараз темна стать, що дотепер стояка подальше в укритю, вискочила вперед.

Крикнувши з гніву незнакомий мущина, котрого лице закривав широкий капелюх, кинув ся на молодого барона і вдарив його так сильно в плечі, що той з диким криком відскочив взад і пустив Лукію.

— Підляко — кликнув незнакомий обурений до крайности — стережи ся ти і твоя лишна мати, щоб вам котрої днини не здерто маски з лица і не відкрито цілої нагої підлоти. Є ще понад нами Бог справедливий — стережіть ся, бо кара буде страшна!

Барон Альфонс стояв хвилю мов закаменілий з перестрашу. Потім однак з диким криком кинув ся на противника. Почала ся завзята борба межи ними обома. Лукія дрожала цілим тілом зі страху і гляділа широко отвореними очима на обох мущин звитих разом тугими раменами. Нараз незнакомий стиха крикнув. В борбі молодий барон скинув йому капелюх з голови.

Але що се стало ся?

Лукія подала ся з глухим окликом. Широко отвореними очима гляділа на незнакомого... — Ради Бога — се лице — сі очи?!

Зриваєть ся — біжить до свого оборонця — коли отсе з її грудий вирвав ся крик, бо почула що зі всіх сторін наближають ся голоси людей.

Се збігаєть ся служба — в обаві якогось нещастя. Незнакомий почув також сії голоси, підняв голову і побачив надбігаючих.

Як звір, за яким гонять ся пси, так і він скоро втікає з передсінка на подвіре. Вже добіг до брами — витягнув руку, щоб її отворити, в тім — крикнув — брама була замкнена.

Вся прислуга збігаєть ся вдоволенна зі спійманої жертви!...

РОЗДІЛ XXV.

ПОМІЧ В НЕДОЛІ.

Минула ніч. Золоте промінне сонця розсипалося скрізь по лісах і полях.

В долі, в напів темній пивниці, лежав Блом зовсім ще без свідомости. Звільна почало вертати жите в його тіло — став порушати ся. Коли крізь закратоване вікно протиснуло ся промінне сонця до пивниці і впало на його лице, він звільна отворив очи.

Однак свідомість ще не вертала. Вдарене в голову було страшне, тому так довго тревало, доки не прийшов до свідомости. Підніс до гори голову стогнучи, руками схопив ся за виски і здивовано розглянув ся кругом. По довшій часі доперва йому прояснило ся, як він туди дістав ся. Пригадав собі напад, що його звалено на землю і на згадку про се, зірвав ся зі страшним криком:

— Боже милосерний — де Льона?!

Удало ся йому зробити ледво кілька ступенів, коли дрсщ ним потряс — він хитнув ся і стогнучи опустив ся знова на землю. Болючу голову приложив до студеного муру і примкнув очи. Думки його одна по другій перелітали через голову. Хто був той падлюка, що Льону насильно тягав зі собою скрізь по світі і чому втік з нього сюди, на полудень?

Його тривога більшала. Хто знає, чи той гільтай не вивіз вже Льону ще дальше? А він сидить замкнений тут в пивниці і не може пійти за нього. З розпучи йому в голові мішало ся. Якось однак пригадав собі Горга. Його приятель був свобідним, значить, не спічне скорше, доки не висвободить його. Ся думка заспокоїла його вчаси, бо був певним, що щирий приятель не опустить його в нещастю.

Підчас, коли він сидів так тяжко задуманий, отворили ся двері і до пивниці увійшов слуга князя.

Але вернім ще до того, що стало ся попередньої ночі.

Князь прямо з'ягнув на лів свідому Льону до иншої кімнати і замкнувши її на ключ, вернув зараз до тої кімнати, де була бійка. Коли увійшов туди і побачив Роберта лежачого на підлозі, лице його покрито ся чортівським едоволенням.

— Так, сього драба ми вже обезсилили! — сказав з насмішкою, підходячи до Роберта і похилившись над ним. Коли підняв ся, з гнівом став воркотіти до себе:

— Булоби ліпше, колиб були зразу його вбили на смерть, так бувби я раз-на-все свобідний від нього. Занести його до пивниці — звернув ся з голосним приказом до прислуги — замкніть там його добре, инакше не будемо могли бути певні свого власного житя.

— Скоро знесіть його на долину!

Якраз тоді вернули задихані слуги, що гнали ся за циганами.

— Втікли нам, ті прокляті цигани — сказав один з них, приступивши до Олекси. — Ми думали, що вже їх маємо, почали з ними бійку, в якій ті гольтіпаки вбили нам Карла і Антона!

— До сто чортів — закликав облудний князь — і нікого з них ви не спіймали?

— Лепо вже одного майже мав — оповідав слуга дальше — вже мав його під ножом...

— Чому-ж він втік? — звернув ся князь з гнівом до мовчаливого Пєпа.

— Не моя в сїм вина — відповів запитаний. — Я старав ся взяти його підступом — але в ту хвилину, коли я мав пробити його ножом, він копнув мене так сильно, що я заточив ся і впав на землю. Тоді циган кинув ся на мене — мое жите висіло на волоску...

Князь не дозволив йому докінчити. В його очах блиснув грізний полумінь гніву.

— Боягузе! — кликнув. — Як ти смів дозволити йому втечи, коли ти був так близько, що міг вбити ножа йому межі ребра? Ти дурак, ідіот, вдруге краще отвирай сліпаки! Ти винен сьому, що той драб втік. Коли ще раз буду з тебе невдоволений, так нажену тебе як того пса — розумієш?

Се сказавши, відвернув ся з гнівом. Пєпо дивив ся на

нього блідий і тремтячий зі злости, і при тім йому очи блиснули ворожо і в німому гніву затиснув незаметно пястuki.

— Га, се така твоя подяка за се, що я мало жите не стратив через тебе? — просичав кривъ затиснені зуби. — Колиб був цига: не змилиссердив ся надійною, бувби я вже там на долинї лежав і гриз землю і ніхто про мене і не спитав би.

— Пожди — заплачу я тобі за се! — додав, злісно опоглядаючи — запам'ятаеш ще мене!...

Потім, бісячи ся зі злости, вийшов з кімнати.

Тимчасом князь вернув ся до кімнати, де оставив Ільону. Увійшовши туди, застав її сидячу в кріслі, в очима зп'яленими в стелю.

Коли наближив ся до ньої, вона стрясла ся ціла і лице відвернула в другу сторону. Якийсь час мовчки дивив ся, а тоді став в ньому будити ся гнів. Розбісила його німа погорда, що присявила оя в її руках.

— Ха, ха, ха — сміяв ся — вже розброїли ми того героя. Тепер раз-на-все відбійжить його охота волочити ся і слідкувати за мною.

Ільона зірвала оя з криком тривоги.

— Боже — вбилисьте його?!

Хвилину Олекса не міг рішити ся що оказати: чи оставити її під вражінєм, що він вбитий, чи сказати правду, але надумав ся і сказав:

— Покищо живе — але є в моїх руках і тепер я розпоряджаю його судьбою. Псвалено його на землю, а тепер є у мене, лежить замкнений в ливницї.

З дідьчою радістю придивляв ся, як нещасна дівчина ломила руки в розпуці.

— Ради Бога — пустить його на волю — кликнула голосом повним болю. — Що-ж він вам зробив, що так його мучите?

Олекса засміяв ся остро.

— Ви о се питаєте? Думаєте, що маю супокійно сидіти, дивити ся і зносити се, як він назирцем ходить за мною і маю позволити йому влазити вікном в хату серед ночі, красти і рабувати?

— Ні, ні, він не є злодієм, він не є рабівником! Що стежив за вами, то тому, що хотів мене вирвати з ваших рук!...

Лице князя змінило ся, відбила ся на ньому хитра прихильність.

— Я не так дуже твердий, як вам здаєть ся — я-б навіть рішив ся пристати на вашу просьбу, панно Ільоно! — промовив, кладучи натиск на кожде слово. — Але зробию се лиш під усхвієм. Ви мусите понести жертву!

— Я? — А леж з найбільшою охотою! Говоріть, скажіть мені, що маю для вас зробити? — кликнула врадувана Ільона.

Олекса зволікав хвилию з відповіддю, потім сказав скоро:

— Звільню цигана — коли рішите юя стати моєю жінкою!

Ільона ні пари з уст не пустила. Непорушно гляділа на нього, так немов не зрозуміла його, потім звільна підняла руки і потерла чоло.

— Ні — відказала, потрясаючи головою — здаєть ся я вас зле зрозуміла, чейже ви не сказали, що . . .

Очи князя загоріли, а приступаючи до ньої, він сказав злєвщим голосом:

— Ви мене добре зрозуміли, панно Ільоно! Тільки тому я забрав вас з собою, щоб відорвати від того цигана.

Княжна Нелідов не повинна забувати, що винна своїй родині і родинному назвиску! Є се бажанєм твого батька, старого князя, щоб ти стала моєю женою.

Панно Ільоно, знаєш, що люблю тебе — будь моєю жінкою, а в ту саму хвилию, коли даш мені своє слово, Блюм буде вільний!

Дівчина слухала зі щораз більшим обуренням. Тепер же її очи блиснули гнівом.

— Перестаньте! — кликнула. — З охотою зрікаю ся княжих гідностей, не хочу богатств ані почесний, хочу бути вільною — з ним, до нього тільки можу належати! І хочай би ви завели мене на кінець світа, хочай би ви видумували щораз то нові муки, ніколи того не виречу ся!

Олекса поблід. Лице його викривив скажений гнів.

— Ви справді відважили ся ставити мені опір? Ха, ха, ха, побачимо хто довше видержить, ви чи я?!

Ви ще мене не знаєте! Не знаєте, що коли мені ходить се те, щоб діпняти ціли, то не здригну ся перед нічим! В ваших руках лежить не лиш ваша власна але також того

цигана будучність. Застановіть ся над тим, лишаю вам ще троха часу до роздуманя.

Скоро відвернув ся і вийшов, не давши Ільоні юспромоги відповісти на се. Вона прямо задеревіла з тривоги і болю, в німій розпуці дивила ся в слід за ним, а відтак з криком серце роздираючим кинула ся на ліжко і, скривши лице в долонях, тяжко заридала.

— Боже, Боже — не можу на се пристати — се для мене те саме що смерть! Ми, обое, тепер під одним дахом а однак не можу зійти до тебе, мій найдорозший, не можу перед тобою пожалітись і виплакати. О, мій Боже, не вдержу вже довше. Як радо я-б згодила ся купити тобі волю, мій Роберте, але за таку ціну — ніколи!

Ціла ніч пройшла на наріканях і плачи, і доперва коли засвітало вона заснула.

— — — — —

Пепо розпалений гнівом, також не міг заснути тої ночі.

Вже над ранком вийшов з хати і ходив по полях, щоб прохолодити розпалене чоло. Рішивсь вже більше не вертати домів. Згодом почув якийсь хід позад себе. Оглянувся й побачив, на своє здивованє, підходячого до нього цигана, котрий то минулої ночі дарував йому жите.

— Добрий день тобі приятелю — кликнув Горго, приступаючи ближше.

Здаєть ся мені що ти в не дуже то добрім гуморі. Може се тому, що тої ночі не запізнав ся ближше з моїм ножем? — додав підсміхаючись.

Пепо глянув на цигана з коса.

— Проклята справа — відворкнув. — Через вас князь назвав мене дураком та ідіотом і закинув, що через мою нездарність ви з житем уйшли!

— Чи справді? А ти, товаришу, ради великої вірности для нього, мало самий житам не заплатив! — сказав Горго з удаваним співчутем, знаючи добре, що сими словами тільки більш оливи в горючий вогонь доливає.

Розумієсь, ти все то супокійно приймив, чи не так?

— І щож було робити? — відрубав Пепо злісно. — Годі було рота втворити, бо бувби мене за карк вхопив і викинув!

— Гм, вірю, що таке поведене тебе болить — прита-

кував Горго. — Острий то пан, той ваш князь — князь — но, як же він там називаєсь?

— Князь Нелідов! — підхопив Пепо. — Недавно сюди прибув, ми його ані не знали, довгі роки десь пропадав, а тепер звідкись нагло виринав! Коли мав прибути то повідомив нас телеграмою, а відколи тут приїхав, пропали наші добрі часи. Цезарій запевняє нас, що він незадовго знова десь поїде, а тоді зможемо спокійно відітхнути!

— Нелідов — повторяв Горго, стараючись вбити собі в пам'ять то назвисько. — Скажи ще мені, мій приятелю — додав — не знаєш ти, що стало ся з тамтим — знаєш той, що був на горі?

Пепо застановляв ся хвилию, але щоб виказати свою вдячність за дароване життя, розказав все, що зайшло на замку, і про увязнене Роберта. Горго слухав його уважно і затискав кулаки з обурення, почувши, що Блюм знова в руках князя. Якийсь час задуманий дивив ся в землю, потім звернув ся до княжого слуги:

— Скажи, мій приятелю, чи не хотівби ти заробити троха гроший?

— Чому ні, коли се лиш оплатить ся!

— Дістанеш сто лірів, коли допоможеш мені увільнити мого товариша з в'язниці!

Пепо покрутив головою і ще раз поглянув підозріло на цигана.

— До чорта, щож ти думаєш, чоловіче, що задля тебе стану пхати руку у вогонь? — відказав. — Добре йому так, — чи треба було йому там лазити серед ночі? Коли він настільки дурний, що дав ся зловити, нехай тепер вдоволяєсь в'язничним повітрем — здаєть ся мені, що тепер разна-все відпаде йому охота до подібних авантур!

Горго пригриз уста, не зражений однак тим, говорив дальше:

— Отже, коли не хочеш сього зробити ради мене і увязненого, так зроби се ради самовдоволення!

Пепо поглянув на нього великими очима, і потряс головою.

— Не розумію — сказав.

— Ні?! — розсіяв ся циган. — Так скажу виразнійше! Ти мені згадував як то князь обійшов ся з тобою, хотяй ти зробив все, що лиш було в твоїй силі. Колиб я був на

твойому місці, то я-б йому за се так прислужив ся, що він сказив би ся зі злости — і таким чином я-б йому відплатив за дізнану зневагу.

Горго заприIMITив огонь ненависти в очах тамтого.

— Хочеш щоб я поміг увязненому втечи? — спитав Пепю — потім же крутнув сумно головою. — Се неможливе, його так добре заховали, що й годі думати про звільнене. Крім сього ключі від пивниці має Цезарій, а без його згоди ніщо не вдію.

— То обіцяй ще йому сто лїрів, може тоді поможе тобі?

Пепю дививсь нерішучо перед себе.

— Гм, сто лїрів — се гарний грїш, а Цезарій також ласий, щоб дещо заробити! Дійсно, твоя правда — додав глумливо — так міг би я пімститись і заплатити князеві добре за дурака та ідіота. Але як його увільнити, щоб на нас не впало підозріне? Бачиш, шкода місця тратити, бо коли князь відїде, не треба для нас ліпшого житя, як тут!

В Горга зараз знайшов ся спосіб.

— Службу ви не стратите! — сказав. — Вязень сам увільнить ся. Ти кажеш, що князь казав його вкинути у вязницю — чи є там вікно?

— Так, з кратами!

— Отже, гаразд — послухай мене тепер: — Коли стемніє, прийди сюди, а я дам тобі пилочку й друті приряди, а ти постараєш ся о се, щоб їх доручити вязневи. Він перепилить зелїзо в ночи, а як се йому вдасть ся, то самий виломить ся і ніхто не зможе доказати як він роздобув пилку.

Пепю признав, що сей спосіб добрий; думка, що заробить грїш і рівночасно пімстить ся на бутному князеві, перекинула його на сторону цигана. Згодив ся вечером забрати потрібні знаряди, але передом ще постановив стягнути в розмову Цезарія. Горго приобіцяв також дати половину обіцяної нагороди й для Цезарія, решту грсний мав дати після увільнення Роберта.

Розійшли ся. Пепю зараз поспішив до Цезарія, розказав про все і без довгих торгів дістав його згоду.

— — — — —

Ми опустили Роберта саме в хвилию, коли до пивниці, де він був замкнений, увійшов слуга. Був то Цезарій, ко-

трий приніс в'язневи поживу. По його усмішці пізнав Блюм, що він не дуже то неприступний.

Скоро підняв ся і похиленем голови подякував за поживу. І ще не встиг звернути ся до Цезарія з запитом, як той вже похитив ся до нього і притишеним голосом сказав:

— Приношу вам добру вістку — один з ваших приятелів стараєть ся вас увільнити. Сьогодні вечером принесу вам знаряди для перепилення залізної крати. Зробіте се в ночі і будете свободні!

Але передовсім, будьте обережні — инакше все на ніщо здасть ся!

Блюм аж крикнув з радости; витягнув руку, щоб подякувати за прислугу.

Вірний Горго! — думав — значить, я не завів ся на ньому. Сягнув рукою в кишеню, щоб добути гаманець з грішми і винагородити Цезарія — але надармо, кишеня була порожна. Аж крикнув зі злости:

— Ах, до сто чортів, забрали мені всьо: й гаманець з грішми, пістолі...

— Князь так приказав! — перервав йому Цезарій — бидно, ходило йому о збрую!

Блюм з гнівом затиснув п'ястукі, але скоро успокоїв ся, радіючи з помочи приятеля. На саму згадку про увільнене, лице у нього прояснило ся. На його запити, Цезарій сказав: й імя князя, й про його наглий приїзд і все проче, а Блюм все те стараєть собі вбити в пам'ять. Коли слуга вийшов, він, радіючи надією, зовсім й забув про біль.

Був певний помочи приятеля, й та певність повернула йому й надію, що чейже вдасть ся йому вирвати Ільону з рук князя.

Мав цілий день часу на роздумування. Роздумував над тим, що примусило князя тягати Ільону за собою, проти її волі. Може бути, що знав її давнійше і так горячо любовою горів до ньої, що коли вона йому відказала, він силою хотів її примусити, щоб стала його жінкою.

Ся думка доводила його до божевілля. Бігав по пивниці з затисненими п'ястукіми, проклинаючи зненавидженого князя. Остаточю надійшов сей так горячо бажаний вечір.

Блюм тремтів з нетерпеливости, не міг бо дочекати ся хвилі, коли буде міг зачати приготування до увільнення себе.

Почувши чийсь хід, він зірвав ся так, немов би був з'електризований.

Отворили ся двері і на порозі істанув худий Цезарій. В одній руці держав ліхтарню а під пахою якусь окриночку.

— В сій лачці знайдете все, чого вам треба буде! Також ліхтарню можете тут задержати, тільки вважайте, щоб хто непотрібний світла не побачив. Також коли-б ви почули чий хід, то сейчас погасіть ліхтарню, щоб вас не зрадила!

Се кажучи, подав Робертові пачку зі знарядем. Блюм взяв її, розірвав шнурок і знайшов все, що було потрібним до роботи. Закратоване вікно було досить високо, мусів стже піднести ся до гори а оперши ся ногами об мур, одною рукою тримав ся за крату а другою пилив зелізо.

Була се тяжка праця, а для нього стравжня проба терпеливості. Часто в знеможеною затискав зуби, силуючись задержати супокій — він найрадше був би старав ся вирзати зелізні штаби руками — але не міг сього зробити, щоб не зрадити себе — мусів стати при тому, що лиш витривалістю та терпеливістю дійде до мети.

Само пилене не було легкою роботою. Лівою рукою мусів держати ся крати, а другою пилити, що тимбільше було утяжливе, бо на гладкий майже мур годі було оперти ся ногами, а повиснене в повітря, без підпори, було дуже утяжливе. Робота посувалася дуже поволи вперед.

Минули довгі — довгі години, а він ще ані половини роботи не зробив. Коли на сході блиснула рання зоря, Блюм спинив роботу. Змучений тяжкою роботою пожив ся на кам'яній підлозі і скоро заснув кріпким сном.

Донерва коли Цезарій приніс йому хліб і воду, звичайну поживу вязня, він пробудив ся і першим його питанням було, чи він не знає, що князь думає із ним зробити. Коли Цезарій заперечив, Блюм відітхнув свобідно.

Потім старав ся його випитати дещо про Ільону — але надармо, бо Цезарій не бачив її і ніщо не чув від других, бо князь самий її питьнував.

Слідуючої ночі взяв ся Блюм до дальшої роботи і над ризком щасливо її покинув. Тепер дорога до свободи стояла перед ним створом. Ледво міг вже дочекати ся слідуючої ночі, бо тільки під покровом її міг думати про втечу.

Та днина тягнула ся в безконечність. Найсміливійші пляни про увільнене Ільони зроджували ся в його голові, бо тільки вона, крім втечі, занимала його думку. Стало вечеріти; Блюма нетерплячка пожирала. Він знав, що Пепе і Цезарій повідомили вже Горго про близьке увільнене і що він десь поблизько буде ждав на нього. Около півночі підняв ся до вікна, осторожно виймив крату, а тоді протиснув ся крізь отвір.

Тепер знайшов ся на вільнім воздуху, відітхнув глибоко і сейчас звернув свій погляд на гору, до вікон, де після його думки мала бути Ільона. Колиб так вона знала, що він вже свобідний!...

Оглянувшись на боки, посунув ся дальше попід мур. Нараз затремтів і подав ся взад, бо отсе перед ним виринула якась статть людська.

— Се я, Цезарій! — дав ся чути придушений голос — Твої друзі ждуть тебе на мурі!

Блюм стиснув кріпко руку слуги і поспішив дальше. На мурі побачив когось, що присів низько — був се Горго.

Приятелі поздоровили один другого тихим окликом. За хвилю повисла драбинка з муру, Блюм скоро виліз в гору. Оба друзяки щиро стиснули собі руки, потім Горго витягнув драбинку в гору і перекинув на другу сторону і оба зараз ступили ся в долину.

Ледво що станули на землі, коли Блюм побачив як зі всіх сторін окружили його якісь темні постаті, що зараз повитали його тихими та радісними скликами. Врадуваний до безтями почутом свободи, стиснув їм руки, потім, окружений своїми приятелями, пустив ся дальше. В поблизькому ліску чекали на них коні. Коли Блюм і товариші всіли на коний, він відвернув голову ще раз в сторону замку і кликнув:

— Вільний, вільний — для тебе Ільоно!

В годину опісля побачили подальше перед собою догасаючі вогні циганського обозовиска. Безприютні цигани повитали щирим серцем обох незнайомих їм братів, синів широко розкиченого циганського племені.

Ні прибувші, ні ті що тут розтаборили ся, ніяк не предчували того, що їм мала ще принести та сама нічка.

РОЗДІЛ XXVI.

НЕСПОДІВАНА СТРИЧА.

Коли граф Солмсберг пробудився другої днини, після завалення ся стелі в пивниці, чув ся наче побитий. Роздумуючи про те, що стало ся минулої ночі, був вдоволений, чув ся щасливим, немов то камінь зсунув ся йому з грудий — бо позбув ся Євгенії, й не доконав убійства. Тепер вона лежить десь там в долі, під грузовинам і ніхто не дізнаєть ся, що в місце графині Солмсберг поховано в пробі зовсім кого другого. Тепер вже не буде бояти ся піднести своїх очий на Асту, бо він вже тепер вільний від всяких супружних вязів й не попребує обавляти ся відкриття увязненої. Їя думка його зовсім заспокоїла, тепер мусить також пропасти несупокій із його серця. Рішив зараз з полудня пійти до Асти і старати ся затерти в її думках страшну сцену з минувшої ночі.

Самий не міг ще добре ходити, отже слуга буде мусів завести його до повозки. З сього він був троха невдоволений, бо хотів, оскільки можливо, не звертати уваги прислуги на свою хвилеву неміч.

Зараз все лице його нахмарило ся, бо пригадав собі Карла, що вечером так відважно поставив ся супроти нього і ще й став грозити.

— Пожди, мій хлопчику, пушу тебе зараз на зелену травку, ти, бачу, трошка перечислив ся! — муркотів під носом, відтак задзвонив на покоєвого і сказав покликати Карла.

За кілька хвилин увійшов покликаний. На лице графа виступила злісна усмішка, коли доглянув недбалу поставу свого слуги.

— Я бажав тобі лише заявити, що я не є вдоволений з тебе. Там, ось лежить твоя платня за сей місяць, можеш собі йти!

Карло здивував ся й очи отворив широко.

— Пан граф хіба не беруть сього поважно! — кликнув зарозуміло.

— Думаєш, що стану жартувати з такими людьми, як ти? — кликнув граф з гнівом. — Дякуй Богу, що я тебе не прогонив з хати вже давно, як ти на се заслужив!

Хлопець все ще стояв, немов громом поражений, не міг бо зрозуміти сього, що почув.

— Але — але — пан граф чейже знають — увязнена там в пивниці.. — вистогнав.

— Ба! — засміяв ся над ним граф — можеш йти й розповідати людям, що графиня Солмсберг є замкнена в пивниці — а я лише цікавий хто повірить твоїй брехні? — Ніхто, я певний! Йди до пивниці, виведи увязнену, покажи її людям — йди, я тебе не придержую.

Карло стояв, отворивши рота, з виглядом пересічного дурника. Рішуча постава графа доказувала, що він дійсно не має потреби його обавляти ся, і се на разі відобрало йому відвагу. Дивив ся на графа задеревілими очима, нечислені думки кружляли по його голові — але розумів лиш се, що графині нема вже в підземелю, що вже звідтам її спрятано, що тепер йому не стає доказу на оскаржене графа.

— Що-ж не розумієш мене? — кликнув насмішливо граф. — Тут маєш свої гроші, можеш забирати ся — на що очікуєш ще?

Все так скорий хлопчина тепер охляв. Прийшовши до себе, тремтячою рукою згорнув гроші зі стола і кинувши на графа прізним поглядом, вийшов з кімнати. За дверми пристанув на хвилию. Безсильний гнів переняв його ціле ество.

— Га, пожди, заплачу я тобі за все! — просичав затиснувши п'ястуки. — Постараю ся розвідати, що стало ся з графинею — бо що се вона була, я сього певний! Хто знає, де він її стратив?!

Но, пожди, ми ще не покінчили з собою, скорше чи різнійше почислимо ся.

Граф, по виході Карла, затер руки з вдоволення.

— Так досить скоро вдало ся мені його позбути. Ха, ха, ха, яку дурну міну він зробив — так бодай дістав нагороду за свою безличність! — А тепер, до Асти!

Задзвонив на старого камердинера, Петра і казав себе прибрати, а передом ще приказати запрягти коні.

Коли старий камердинер убирав пана, не уйшло йо-

го уваги, що граф був дуже блідий та неспокійний.

— Не знаю, прошу пана графа — почав говорити з о-тяганем, — що стало ся своєї ночі в замку! До півночі не був я в силі замкнути очий! Нараз дав ся чути глухий гук і тріск, так що я перестрашений зірвав ся з ліжка, бо обавляв ся, що стало ся якесь нещастє!

Граф здригнув ся і старав ся закрити свій перестрах.

— Певно сніло ся тобі! — сказав з нехотя!

— Ні, ні, пане графе, тоді я не спав. Зовсім виразно чув я гук під собою, можеби добре було заглянути до пивниць, чи там що не повалило ся?!

Граф занепокоїв ся.

— Але що там — відповів з вимушеним сміхом — дурнищя; що там могло завалити ся? Колиб що стало ся, то й другі також би чули!

Коли вже був убраний, оперши ся на рамя слуги, зійшов до повозки. Його серце било з туги за любкою — чи буде він в силі опанувати перестрах після минувшої ночі? Казав візникови стати на розі вулиці, а недалеку віддаль до хати Асти перебув пішком, підпираючись на палиці.

Як увійшов до її помешканя, крик здивованя вирвав ся з його грудий. Ох, Боже — як ся кімната виглядала! Все лежало порозкидане. Шафи й шуфляди всі були поотвирані, на столах повно лахів, одним словом, всюди був великий непорядок в так гарній передом кімнаті. А посеред кімнати, над отвореною подорожною скринєю стояла Аста. Була бліда й вистрашеними очима дивила ся на входячого. Тепер його найменше сподівала ся. Перестрах її обезсилив зовсім, не промовила ні одного слова привитаня.

Граф скоро наближив ся до ньої і з найбільшим здивованем і перестрахом поспитав:

— Ради Бога — Асто — що се має означати? Вибираеш ся кудись — а мені ні словом ти не дала про се знати?

Прекрасна женщина тяжко віддихала, тепер вона відчувала немов то якась чужа рука стискала її горло. Смертельна тривога ньою заволоділа — щож вона тепер йому скаже, аджеж не може зрадити правди.

— Асто, що тобі стало ся — ти так дуже подратсвана — скажи мені, найдорозша, що стало ся — що думаеш робити?

Сильний дрощ стряснув цілою поставою прекрасної жінки. Відвернула бліде лице.

— Я одержала дуже лиху вістку — мушу виїхати!

Граф дививсь здивованим і несупокійним поглядом — незрозумілим видалось йому її поведене.

— Мій Боже! — чому ж ти не написала мені хоч кілька слів, щоб міг я тебе побачити перед виїздом і бодай попрощати ся з тобою. Колиб припадок не навів був мене сюди, ти булаб виїхала, а я не мав би про се навіть пнятя!

Се кажучи, глядів очима повними докорів.

Піт виступив на чоло Асти, потиляді влялила в підлогу, шукаючи відповіді.

— Асто, твоє поведене наводить страх на мене, ти виглядаєш немов не при собі! — говорив граф дальше. — Щож се за вістку ти дістала?

Боже милостивий, коби хоч скоро знайшла який викрут. Чейже мусить щось сказати, подати якусь причину наглого виїзду — але яку?

Не дуже то певна себе, підняла голову і сказала!

— Мій батько умирає, телеграфічно покликано мене домів!

Слова сі вимовила прямо не розуміючи що каже. Солмсберг здивований втворив широко очи.

— Твій батько? — кликнув. — Дотепер ти ще ніколи й словечком не згадала, що батько твій живе, загалом ніколи навіть й не натякнула про нього передімною.

Аста затремтіла — о, Боже, що се вона такого сказала? Як тепер викрутить ся з сього, щоб не викликати підозріння? Не вдало ся, загнала ся в лябіринт — тепер треба шукати виходу з нього, щоб не осмішити себе.

Нараз, в наслідок нервового подражнення, розплакалася.

— Ах, Боже — Егон, не муч мене своїми питаннями — я так переполохана тою вісткою, що думок не можу зібрати разом, прямо не знаю, що діє ся зі мною.

Се правда! — говорила вже спокійнійше — я умисно не говорила тобі ніщо про батька, хотяй нема мені чогось вистидати ся його. Се старий жовнір і дуже строгий чоловік. По смерті матері я погнівала ся із ним з тої причини, що я не хотіла вийти за свого жузина, а сим я спротиви-

ла ся його плянам. Довгі літа я вже його не бачила, а тепер нараз дістаю телеграму, щоб сейчас вибрати ся до нього, бо він у великій небезпеці життя і хоче мене бачити перед смертю.

Повисші слова говорила поволи, загикуючись і надумуючись часто, а граф думав, що вона так з жалю великого терпить і се його гнів зовсім притишило. Обняв її рукою і не замітивши сього, як вона тремтить за кожним його дїткненем, почав її пристрасно цілувати.

— Моє любе, дороге коханечко — шепотїв — тепер доперва розумію твої несупокій. Річ певна, що мусиш їхати до батька і колиб мені не перешкаджала ослаблена нога — я-б самий, в товаристві з тобою, вибрав ся в подорож!

Аста скоро похитила ся над скринєю і почала складати туди біле.

— Мушу спішити ся, Егоне, хочу відїхати найблизшим поїздом до В...

Граф Солмсберг зрозумїв се добре, що вона хотїла остати самою, отже попрощав її дуже щиро, і вийшов.

Аста глянула сумно за ним, а опісля, вичерпана зворушенням, впала тяжко на крісло.

За собою мала темну ніч. Відколи у графа на замку побачила те страховище, від тоді заволоділа ньюю велика тривога. Занадто добре знала себе, щоб могла припускати, що то розбурхана уява насунула перед її очи страшний образ. Знала, що се вона дійсно бачила там на порозі то злорадне явище і зараз запримітила його подібність до графинї Солмсберг. Егон не був в силі її того вибити з голови. Цїлу ніч опісля перевела в страху. Перед ньюю все ще стояло то страшне явище і себе вона питала в найвишій тривозі:

— Чи се справді була графиня? Чи вона жие ще — значить Егон мене обдурих? А коли жие? — З криком скривала лице в подушку і ніколи більш не обавляла ся того чоловіка, котрого мала стати жінкою, як отсе тепер. А коли настав ранок, обняла її горяча туга за Олесем.

Відчувала, що мусить відси втікати, що тепер не була би в силі видержати в товаристві графа. Вже на самий спогад його пестошів, дроці її проймали. В своїй розпуці, захопила ся думки, щоб відшукати Олеся й під його опіку

охоронити ся. Звідки мала намір виїхати до В., отже з поспіхом стала лагодити ся в дорогу, щоб там за ним шукати. І отсе нараз побачила графа перед собою.

Ще тепер почувала себе немов задеревілою — мусіла здобути ся на надлюдську силу, щоб скрити перед ним явне обриджене, яке відчувала в його присутности.

— Боже — промовила з розпукою, притиснувши рукою розпалене чоло — що то я наплела перед ним?! Але ніщо іншого я не могла на разі видумати — тепер дальше муну грати комедію. Коли віднайду Олеся, поїду з ним в світ — не зваблять мене богатства графа!

Силою прямо позбула ся тих прикрих думок і взяла ся до дальших приготовань. В годину опісля сиділа вже в повозці, що мала її відвезти на залізницю. Коли поїзд рушив з ньою зі стації — відітхнула свобіднійше — тепер бодай не була вже наражена на несподіванки зі сторони графа.

Прибувши до В. не спочала, але сейчас взялась шукати Олексу. Знала про се, що він має тут приятелів, котрих по части і вона знала; до них передовсім хотіла вдати ся по інформації.

Кілька годин ходила вже по місті без ніякого результату. Всюди лиш здвигали раменами аж остаточно вона прийшла до переконання, що його зовсім не було в В., і що він її обдурив, представляючи ціль своєї подорожі. Зовсім вже знеохочена рішилась ще піти до поліційного уряду і там спробувати щастя.

Коли наближала ся до поліційної стації, в поперек дороги переходив якийсь старший пан, прибраний з недбалою елеганцією. Глянув в бік і погляд його опинив ся на Асті — і в здивованню аж пристанув. Через його уста протиснуло ся її ім'я, тихим голосом виказане.

Аста так дуже була занята своїми думками, що зовсім не запримітила його і коли вона увійшла в поліційний будинок, він задержав ся в брамі, щоб ждати на її поворот. Після якогось часу зійшла сходами в долину.

Лице її було дуже бліде і пробивалось на ньому велике знеохочене, бо і на поліції ніщо не дізнала ся про Олеся. Коли мала вже вийти на вулицю, той пан, що ждав в брамі, заступив її дорогу.

— Асто — чи се бути може — що за щасливий випадок!

Перестрашена підняла очи. Пізнавши його, затремтіла злегка.

— Ах, се ви, пане Леопольде? — кликнула з деяким заклопотанем подавши руку.

— Дійсно, тішу ся дуже тим, що вас бачу, бо від так давна ніщо про вас не було чути! — говорив живо незнакомий. — А що робить Олесь?

Тепер вже годі було здержати її сліз. Хоч з початку не була вдоволена з свої стрічі, то зараз же втішила ся, що знайшла когось, з ким може поділити ся своєю журбою.

Леопольд Волдінг запросив її, щоб пішла із ним до каварні, де свободнійше зможуть поговорити, а вона згодилася на се. Йдучи побіч нього, приглядалась йому з під ока і переконалася ся, що мимо бурлячого життя, виглядав ще зовсім добре і елегантно.

Волдінг походив з доброї родини, був на студіях довгі роки, але попавши в лихе товариство, тратив час і гроші на гулянки, аж остаточно студії повісив на клинку. А що не оставив гулящого життя і робив великі довги, то батько вирік ся його, відмовивши йому всякої помочі, і тепер Волдінг жив з дня на день, не знаючи чим завтра вдасть ся йому заспокоїти голод.

Зістав актором в якійсь вандрівній театральній трупі, якою їздив з місточка до місточка. Коли-ж не був занятий в театрі то помагав собі як міг: чистив черевики, був мінняйлом, кельнером і акробатом, а таке жите дуже припало йому до смаку.

По довгих літах дперва вернув до вітчизни і тут пізнав Асту в якійсь маленькім театрі. Він грав геройські ролі. Аста знова, задля своєї краси, була улюбленою статисткою. Тоді вже була в зносинах з Олексом. Волдінг знав також, що вони потайки взяли слюб, але знав ще також багато дечого з минувших літ Асти і зараз побачив як він її свої відомости з'умів використати.

В каварні, сидючи проти нього, Аста розповіла щирю правду. Волдінг слухав її дуже уважно, а від часу до часу очи його світили притаєним вдоволенем. Коли скінчила, похитав в задумі головою.

— Моя любі пані — почав звільна — ви знаєте, що я

все був вашим приятелем — отже не возьмете мені за зле, коли вам скажу щиру правду.

Занадто довіряєте Олесеві, що все був чоловіком легкодошним і без сумління, отже прошу не гнівайтеся коли мушу вам сказати зовсім щиро що:

Олесь ошукує вас! Він цілком не думає про те, щоб взяти вас до себе, а прийшов до вас лиш по те, щоб видерти гроші — я знаю його дуже добре!

Аста з трудом здавила в собі біль і сльози, що напрасно тиснулися до її очий.

— Алеж його заміри...

— Є облудою, дорога пані; хто знає яку брудну справу він залагоджує вашими грішми. Коли йому се вдасться -- в такому разі, я певний, ніколи більше його не побачите, але коли йому не поведеться, дуже скоро з'явиться у вас по нові гроші!

З грудий Асти добув ся тяжкий стогін, вона почувала себе нещасливою. Тремтячими руками вхопила ся стола — немилосерна правда роздирала її серце. Хотяй сама відчувала, що Волдінг говорить правду, що він красше пізнав Олексу, то все-ж таки в її серцю якийсь голос ставав в обороні улюбленого, вона не хотіла повірити в його невірність. Думка, що вона не може сподівати ся повороту Олеса, її дуже пригнобила. І хоч вона не хотіла показати сього, як вона чує ся нещасною, то Волдінг те все читав з її лиця.

— Що до мене, то можу вам порадити, щоб ви держали ся графа — така нагода, щоб дійти до почестий і богацтва, може вам вдруге вже не трафить ся. Ваша звязь з Олексою дасть ся легко розв'язати — отжеж хватайте щасте обома руками, бо опісля можете дуже жалувати, що так легко його з рук випустили!

Тривога і розпука ньюю опанували. Остаточно сказала Волдінгови й се, що графа не любить — прямо не зносить його.

— Ба — засміяв ся глумливо — пані занадто поважно беруть любов. Коли станете його жінкою, тоді й навикнете до нього!

Опісля переконуючими словами описав її приємности графського життя в достатках, і що через се отвираеть ся для ньої дім родинний, якого передом ніколи не мала.

Вона слухала його, опутивши голову в долину, з очима впяленими в землю. Пригнітала її тяжка думка, що з ньюю станеть ся на випадок, колиб Олекса дійсно не явив ся більше і перестав ньюю займати ся, особливо тепер, коли вона вже навикла до вигідного життя. Хоч не могла позбути ся відрази до графа, то Волдінг так знаменито промовляв до її розуму, що остаточно, хоч з невдоволенням, мусіла признати йому правду. Коли розповіла наприкінці яку подала графови причину свого виїзду, Волдінг розсміяв ся сердечно.

— До біди, що-ж тепер зробите зі своїм, так званим батьком? Чи, після поєднання ся з графом, вишлете його до неба, чи може він виздоровіє і буде далше грати батьківську роль? — спитав.

Аста мимоволі мусіла розсміяти ся з його гумору, а потім відповіла пожитуючи головою.

— Певно не остане ніщо иншого, як вернути в жалобі! Волдінг дививсь задумчиво перед себе.

— Знаєте що — почав нарешті — виб могли дати помічну руку такому бідакови, як я. Мені вже досить того скитальства по світі! Ніхто мене вже не хоче до театру — для всіх я вже за старий — мій Ти, Боже, чейже я-б не хотів вмирати з голоду. Постаблю вам ось таку пропозицію:

— Хочете стати достойною дамою — на се ви досить гарні, але одного вам ще бракує — якоїсь левної підстави, опертя, а се — ви повинні походити з якогось доброго дому; тому дуже добре се стало ся, що ви сказали графови, немовто ваш батько є старим жовніром — сим тільки можете піднести ся в очах графа. А затим коротко і прямо до цілі — може б ви мене представили як свого батька?

Аста мовчки поглянула на старого актора, а коли побачила, що те, що сказав, говорив зовсім поважно, то порскнула голосним сміхом:

— Волдінг — ви моїм батьком? Ха, ха, ха — справді се знамените!

Актор пригриз з гніву уста, її посмішкування дравнили його. Очи заблиснули грізним вогнем, коли похилив ся до ньюї кажучи:

— В сім не бачу я ніщо смішного, пані Асто. Мені здаєть ся, що ліпше вам мати приятеля з мене, чим ворога, котрий міг би порушити справи зовсім немилі для будучої графині Солмсберг!